20 Σεπτεμβρίου 2024

Καταρρέει το σπίτι του Ηλία Βενέζη στο μικρασιατικό Αϊβαλί

/ Γενικά Θέματα / Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

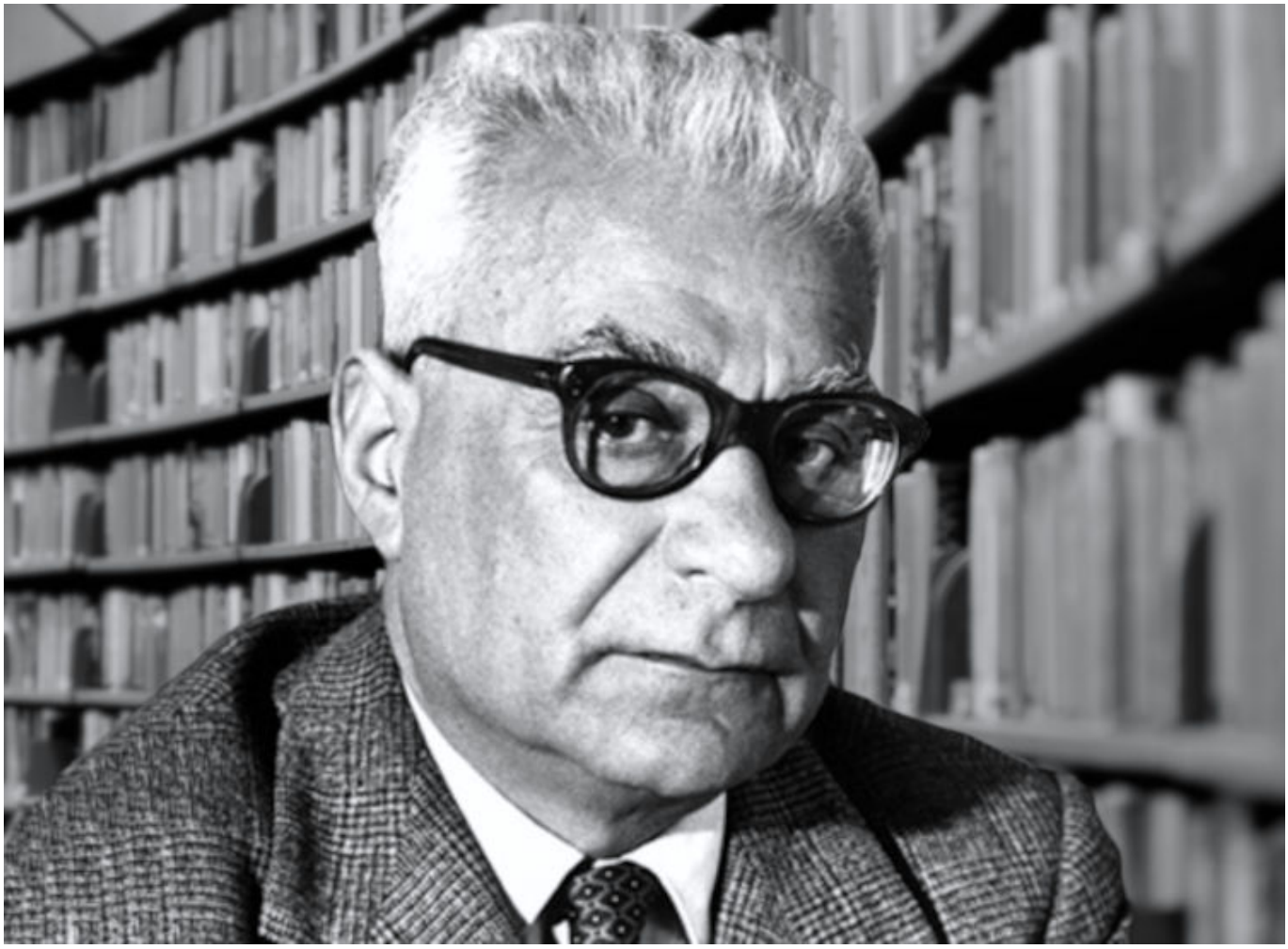

Καταρρέει μέρα με τη μέρα το σπίτι στο μικρασιατικό Αϊβαλί, στις ιστορικές Κυδωνίες, όπου γεννήθηκε και έζησε για πολλά χρόνια και μέχρι τα 18 του χρόνια, ο μεγάλος Έλληνας λογοτέχνης Ηλίας Βενέζης.

Αφημένο στην τύχη του από τους άγνωστους ιδιοκτήτες του στους προγόνους των οποίων πέρασε σε εφαρμογή της Συνθήκης της Λωζάννης, το εμβληματικό για το Μικρασιατικό Ελληνισμό σπίτι, κυριολεκτικά «μαδάει». Με τον πάνω όροφό του να πέφτει αφού εκτός από την υπερεκατονταχρονη ηλικία του, τον βαραίνει το ότι είναι φτιαγμένος σύμφωνα με την αντισεισμική μέθοδο της εποχής εκείνης ιδιαίτερα επιβαρυμένης από τους σεισμούς στην περιοχή στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Με επιχρισμένο ξύλινο σκελετό ελαφρύ (μπαγδατί) που εδράζεται στο πέτρινο ισόγειο.

Η οικία Μιχαήλ Μέλλου, του καταγόμενου από την Κεφαλλονιά πατέρα του συγγραφέα και της λεσβιακής καταγωγής μητέρας του, (Βενέζης λεγόταν ο παππούς του Δημήτριος από την πλευρά της μητέρας του το όνομα του οποίου χρησιμοποίησε σαν λογοτεχνικό ψευδώνυμο) βρίσκεται στο απάνω πλατύ σοκάκι του Αϊβαλιού, πολύ κοντά στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας που επίσης καταρρέει. Μέσα σε αυτήν διαδραματίσθηκαν τα όσα τραγικά περιγράφει ο συγγραφέας στο ιστορικό βιβλίο του «Το Νούμερο 31328». Γεγονότα που αφορούν το τέλος του Μικρασιατικού Ελληνισμού στην Αϊβαλιώτικη Πολιτεία το Σεπτέμβριο του 1922, τη σύλληψη του και τη ζωή του στα Τάγματα Εργασίας επί 14 μήνες έως και την απελευθέρωση του μαζί με ελάχιστους επιβιώσαντες από τις κακουχίες συμπατριώτες του.

Ο Ηλίας Βενέζης όταν συνελήφθη ήταν μόλις 18 χρόνων. Γεννημένος στο Αϊβαλί το 1904, πέρασε με την οικογένεια του στη Μυτιλήνη στα χρόνια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου και του λεγόμενου πρώτου διωγμού. Επέστρεψαν στην πολιτεία τους το 1919 και αποφοίτησε από το ιστορικό Γυμνάσιο Κυδωνιών, διάδοχο της μεγάλης Ακαδημίας Κυδωνιών! Μετά την απελευθέρωση του από τα Τάγματα Εργασίας το φθινόπωρο του 1923, σε εφαρμογή των συμφωνημένων με τη Συνθήκη της Λωζάννης, επέστρεψε στη Μυτιλήνη. Εκεί, συνδέθηκε με τη λογοτεχνική παρέα του Στρατή Μυριβήλη, ο οποίος τον παρακίνησε να καταγράψει τα όσα έζησε στην αιχμαλωσία του. Έτσι και γεννήθηκε «Το Νούμερο 31328» που δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά, σε συνέχειες στην εφημερίδα «Καμπάνα» της Μυτιλήνης, στην οποία διευθυντής ήταν ο Μυριβήλης. Ας σημειωθεί ότι ο Βενέζης και ο Μυριβήλης (μαθητής και δάσκαλος δηλαδή) μοιράστηκαν το πρώτο στην ιστορία Κρατικό Βραβείο Πεζογραφίας. Και οι δυο ήταν το 1956 υποψήφιοι για την έδρα της Λογοτεχνίας στην Ακαδημία Αθηνών, στην οποία και εκλέχτηκε ο Βενέζης.

«Το Νούμερο 31328» ακολούθησαν τα εμβληματικά επίσης για την ιστορία του Μικρασιάτικού Ελληνισμού μυθιστορήματα «Γαλήνη» και «Αιολική Γη»! Ας σημειωθεί ότι ο Βένεζης διώχθηκε για τις πολιτικές του ιδέες στη δικτατορία του

Μεταξά ενώ στη διάρκεια της Κατοχής συνελήφθη με την κατηγορία ότι με αφορμή την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου, είχε μιλήσει σε συγκέντρωση του προσωπικού της Τράπεζας της Ελλάδας όπου εργαζόταν. Φυλακίστηκε στο «Μπλοκ C» γεγονός που αποτέλεσε την αφορμή να γράψει το ομώνυμο, μόνο, θεατρικό του έργο. Η εκτέλεσή του απετράπη την τελευταία στιγμή μετά από αντιδράσεις του πνευματικού κόσμου.

Με πλούσιο λογοτεχνικό έργο ο Μικρασιάτης αυτός Έλληνας συγγραφέας ήταν υποψήφιος και δυο φορές για το βραβείο Νόμπελ λογοτεχνίας, το 1960 και το 1963.

Πέθανε το 1973 και με εντολή του θάφτηκε στο νεκροταφείο του Μολύβου (Μήθυμνα) στη βόρεια Λέσβο, απέναντι από την πατρίδα του σε ένα ανώνυμο τάφο στον οποίο επέλεξε ο ίδιος να γραφεί μόνο μια λέξη «ΓΑΛΗΝΗ».

Το σπίτι του Βενέζη, άγνωστο στους πολλούς, ταυτοποιήθηκε από το 1970 ακόμα. Τότε επισκέφτηκαν το Αϊβαλί η αδελφή του Βενέζη, η Αγάπη Μολυβιάτη με τον γιό της νεαρό τότε διπλωμάτη Πέτρο Μολυβιάτη. Μάλιστα φωτογραφήθηκαν έξω από το σπίτι.

Η φωτογραφία αυτή δημοσιεύτηκε το Νοέμβριο του 1972 στο περιοδικό «Αιολικά Γράμματα» και στο 1974 στη «Νέα Εστία». Κατέληξε στα χέρια του Δημητρού Ψαρρού συγγραφέα του μνημειακού έργου «ΤΟ ΑΙΒΑΛΙ» στο αρχείο του οποίου πιθανότατα θα βρίσκεται. Ένα αντίγραφο της φωτογραφίας αυτής δόθηκε στον υπογράφοντα πριν λίγα χρόνια από την Άννα Βενέζη, κόρη του Ηλία Βενέζη όταν είχε επισκεφτεί τη Μυτιλήνη.

Σήμερα, 102 χρόνια μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, για το σπίτι του Ηλία Βενέζη, μέρα με τη μέρα τα πράγματα γίνονται χειρότερα και πολύ σύντομα θα πάψει να υπάρχει. Μπορεί όμως να σωθεί. Αν αναληφθούν πρωτοβουλίες από τα αρμόδια υπουργεία και τους αυτοδιοικητικούς φορείς ένθεν κακείθεν. Το σπίτι μνημείο μπορεί αλλά και πρέπει να σωθεί.

sansimera.gr